

(*Editorial.*)

Quin pes, quina incidència, té la tradició en les arts escèniques contemporànies? I més concretament: quina incidència té en l'activitat dels creadors i creadores escènics catalans? La pregunta no ha estat fàcil de respondre. O més ben dit, no hem trobat una resposta única, clara, comprovable, sinó més aviat al contrari.

D'una banda, hi ha el perill de referir-nos a unes «tradicions inventades». És a dir, models, hàbits, exemples o referents identitaris que, generats amb plena consciència o inconsciència per individus o col·lectius, apareixen en un determinat context històric i adquireixen carta de naturalesa diguem-ne «fundacional» (relativa a les essències). Aquestes tradicions tenen a veure amb la ideologia, i no és estrany que de vegades nodreixin determinats fonamentalismes en l'actitud quotidiana individual o en les creences comunitàries. I, per descomptat, que naturalitzin privilegis o legitimin oligarquies.

En un sentit similar, els pares de l'«estètica de la recepció» ja ens van explicar fa alguns anys que la fixació dels «cànons» literaris estava subjecta a mutacions imprevisibles i que no depenia necessàriament de la «qualitat» dels productes. Les obres són rellegides en nous contextos i la seva adequació o inadequació a aquests contextos és el que els permet de sobreviure o el que els aboca a l'extinció. D'aquí l'interès que hauria de mostrar qualsevol literatura per «revisar» els seus «clàssics», lluny de plantejaments fossilitzats o museístics. Nous temps, noves mirades. En aquest sentit, la nostra tradició teatral tampoc no se salva del qüestionament, de la revisió, del dubte o de l'examen.

Ara bé, un cop assumida la idea que la tradició gairebé mai no és «pura», que molts de cops és provocada o, si més no, interessada i que gairebé sempre demana una «confirmació», la pregunta és tota una altra. Fins a quin punt tenim dret a demonitzar la invenció d'una tradició? Per què no considerar la bondat, l'oportunitat o els beneficis de, per exemple, la creació d'una mitologia pròpia? Al capdavant, cada època ha de respondre de la seva circumstància, i la bondat i la maldat de les coses —de les finalitats, les intencions o els actes— sempre s'acaba reduint a una simple qüestió de perspectiva, o a la capacitat d'implantar una «ètica de consens» més o menys perversa.

Per a molts, la idea de tradició (amb consciència o no de la seva naturalesa «impura») és un element generador d'inquietud creativa. El fet de poder-se reconèixer en una tradició, de trobar-hi un sentit identitari (sentir-se membre d'una col·lectivitat), d'obtenir-hi models per revisar, transgredir o continuar, pot esdevenir un motor de la creativitat. El resultat d'aquest impuls pot concretar-se en productes que, precisament pel fet d'arrencar d'un concret proper —i no és cap paradoxa—, aspirin a un valor, a una dimensió universals.

I amb tot, també tenim consciència de pertànyer a una societat en què els individus cada cop som més «mestissos»: tant pel que fa a l'herència genètica com pel que té a veure amb el clos cultural dels primers anys, la dissolució de la consciència de llengua materna o l'espai geogràfic que ens ha tocat de viure. Com casa això amb el reconeixement identitari de la tradició? Com evitar que el cosmopolitisme i el «mestissatge» —i potser la impossibilitat de reconèixer una tradició— dissolguin la creació contemporània en el magma de la uniformitat i la globalització? És una gesta condemnada al fracàs? Podrà el «mestissatge», per contra, esdevenir font de noves tradicions inventades (probablement efímeres però plenament universals en la seva preciosa particularitat)?

El debat, doncs, està obert.

Nosaltres l'hem volgut propiciar atenint-nos a una accepció àmplia del concepte «tradició». La tradició teatral no només té a veure amb la literatura dramàtica, sinó que abraça també l'evolució de l'escenificació, l'escenografia, el treball actoral o els hàbits de relació entre la sala i l'escena. En aquest sentit, hem sol·licitat la contribució de diverses persones, teòrics i creadors, perquè ens diguin què pensen de la tradició, o com la tradició afecta el seu treball. El resultat ens sembla francament estimulants i enriquidor. Les preguntes, però, romanen obertes. A banda del dossier «Tradició i teatre», les seccions habituals de la revista ens proposen un text breu d'un jove i interessantíssim autor català, Carles Mallol, una introducció a l'obra de Martin Crimp, a qui la Sala Beckett acaba de dedicar tot un cicle, i un article sobre el concepte de fragmentació en la dramaturgia contemporània. Tenim, a més, les habituals «fitxes» sobre textos actuals i una interessant proposta d'*Intersecció*. Bona lectura!